

edocti leguntur habuisse, et cum ipsa ad servandam A virginitatem S. Donatillam Donitiani imperatoris neptem incitasse; dixerunt enim illi (1147): « Virgo, si virginitatem perdiderit, hujus reatum per poenitentiam evadere potest, ipsam vero virginitatem adipisci nequaquam valet; omnis namque sanctitas quolibet modo amissa per poenitentiam recuperari potest; sola vero virginitas, si semel perierit, ad pristinae integritatis stabilitatem pertingere non valebit. » Sic ergo et nobis tutum est, ut sententiam S. Hieronymi interpretemur, ne si quid indignum de illo interpretari conemur, non tam ejus auctoritatem, quam nostram tarditatem infamare judicemur.

K. Est autem nobis summopere providendum, ut de reparatione virginitatis tam moderate contendamus, ne viduas et conjugatas, sive quaslibet corruptas, ipsis virginibus secundum haeresim Joviniani adaequare videamur. Nam hoc catholica fides non admittit, quae juxta evangelicam auctoritatem hos gradus ita distributos novit, ut conjugatis trigesimus tantum fructus, continentibus vero sexagesimus, ipsis vero virginibus ascribatur centesimus. Et hoc utique divinitus ab initio ita praedestinatum non dubitamus; unde et B. Hieronymo in hoc parere debe-

(1147) Haec habentur in eorum Vita ad 12 Maii, t. III Bolland., pag. 7.

(1148) Haud videntur verba Leonis eandem praese ferre severitatem, qualem illis attribuit auctor;

mus, qui Deum contra suam praedestinationem facere non posse dixit, qui seipsum negare non potest, in quo juxta Apostolum non est est et non, sed semper est est (II Cor. 1).

X. Illud autem satis admirandum, cur tantopere virgines sacrilegas lapsas in gradum suum revocari non posse contendamus, et veras viduas et legitime conjugatas in suis gradibus remanere patienter feramus, cum haec, juxta Apostolum, in amissione virginitatis non tantum peccaverint sicut illae, quae pro magnitudine peccati ad poenitentiam non meruerunt admitti. Sanctissimus papa Leo in decretis suis capitulo 49 (epist. 87, n. 5; LABB. t. III, p. 1394) protestatur, quod nec illae virgines, quae barbaricam vim corpore tantum non animo sunt perpeasae, perseverantibus virginibus ullo modo sunt annumerandae (1148) juxta illud propheticum: *Virgo Israel cecidit, non est, qui resuscitet illam (Amos v)*. Hoc plane SS. Patres virginibus lapsis, et pro peccato suo infra maritatus deputatis sufficere voluerunt, si per poenitentiam et ipsis legitime conjugatis praeferrere, et veris viduis sive continentibus quandoque meruerunt associari. Sufficiat ergo et hoc nobis, nec libeat eousque disputando procedere, ut terminos SS. Patrum aliquo modo notemur excedere.

ita enim habent: *Illae autem famulae Dei, quae intus gemitum pudoris oppressione barbarica perdidierunt laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia, si s'incontaminatis non audeant comparare virginibus, etc*

DE SACRAMENTIS MORIENTIUM INFANTUM.

ALIUS.

MONITUM.

Vox *alius* hic praemissa diversum a Bernaldo auctorem videtur innuere, etsi tractatulus hic satis ejus dicendi generi congruat, saltemque eidem collectori tribui queant, quos in usum amicorum suorum se cognovisse infra n. 4 fatetur. Potest vero illa voce etiam alius tractatus denotari.

I. Si quis parvulum noviter baptizatum, sed infirmitate correptum, oleo sancto ungerere voluerit, non necesse habebit ut totam unctionis officium recitet, et minime illas orationes, quae de remissione peccatorum agere videntur. Nam fides catholica hoc habet, ut parvulus noviter baptizatus remissionem peccatorum accepisse credatur. Contra quam fidelem indubitanter ageremus, si pro parvulo quasi nondum absoluto, ut absolveretur, orarem, quem, videlicet B. Augustinus sine peccato esse testatur libro xx *De civitate Dei* (cap. 26, Opp. t. VIII, pag.

(1140) Fuisse aliquando in usu hanc infantum unctionem, nulli hi proditur, neque etiam illam olim prohibitam legimus, quamvis certe superfluum, cum forma in iis verificari nequeat, qui nondum per sensus inungendos peccare potuerunt. Theodulphus vero Aurelianensis dum in capitulari suo ipsis quoque pueris inunctionem necessariam esse dicit, ed

C 610): *Excepto, inquit, uno mediatore, et post lavacrum regenerationis quibusque adhuc parvulis, nemo mundus a sordibus*. Si quis ergo hujusmodi parvulis infirmantibus ministerium unctionis (1149) adhibere voluerit, illas orationes competenter adhibere poterit, quae sanitatem vel vitam aeternam infirmantibus exoptant, non illas quae poenitentibus indulgentiam implorent. Et psalmos quidem usuales ad hujusmodi unctionem satis congrue dicimus, quia in illis vox Ecclesiae pro quibuslibet membris suis generaliter oratio videtur.

illis loquitur, qui doli vel peccati jam capaces sunt, ut ex consequentibus patet. Quod si aliqui olim infantes ante usum rationis unxerunt, id sanitatis corpore obtinendae causa fecisse censendi sunt, qui secundarius est hujus sacramenti effectus: quod tamen illis dari posse negant theologi, qui primarii, seu remissionis peccatorum capaces haberi sunt.

II. Sciendum autem, quod quidam parvulis morientibus viaticum non putant esse necessarium, cum Dominus generaliter dicat omnibus ad se pertinentibus: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis* (Joan. vi). Unde B. Augustinus in libro *De baptismo parvulorum* (1150): « Au, inquit, quisquam etiam hoc dicere audebit, quod ad parvulos hæc sententia non pertineat, possintque sine participatione corporis hujus et sanguinis in se habere vitam æternam? » Et post pauca: « Si non manducaverint carnem Filii hominis, nec ipsi habebunt vitam (1151). » Unde Romanus ordo statim post baptismum illis communionem dari præcipit (1152), quanto magis in extrema necessitate, cum de hoc sæculo transire cœperint? Nam juxta canonicam auctoritatem nulli vel quam perditissimo extrema communio deneganda videtur. Nusquam sane parvulis ecclesiasticam communionem plusquam aliis Christianis sive in vita sive in extremis denegabimus, si SS. Patrum institutionem sequi volumus. Nunquam item ipsi parvulos exceperunt, ubicunque generalem communicandi consuetudinem omnibus Christianis præscripserunt, qui etiam ipsos inter communicandum osculari consueverunt, ut S. Cyprianus in scriptis suis non solum testatur, sed etiam ut fiat fidelissime exhortatur (1153). Præterea ipsa verba, cum quibus sacra communio dispensatur, optime competere parvulis videntur; non enim ibi dicitur, ut sacra communio in remissionem peccatorum proficiat, quod solis majoribus competeret, sed *in vitam æternam*, quod parvulorum innocentie nemo dubitat congruere.

III. Quandiu autem parvuli in illa innocentia per-

(1150) Imo De peccat. merit. l. i, c. 20, n. 27, t. X, pag. 15.

(1151) Crucem pluribus fixit theologis hæc S. Augustini sententia, quam tamen ipse tum l. c., tum vero præcipue l. III, cap. 5, *De peccatorum meritis* satis explicat, ac manifeste demonstrat, infantes manducare corpus et sanguinem Domini, cum per baptismum eidem tanquam viva membra inseuerunt; ait vero: « Quid autem apertius tot tantisque testimoniis divinatorum eloquiorum, quibus lucidissime apparet, nec præter Christi societatem ad vitam salutemque æternam posse quemquam hominum pervenire?... unde fit consequens, ut quoniam nihil agitur aliud, cum parvuli baptizantur, nisi ut incorporentur Ecclesie, id est Christi corpori membrisque socientur, manifestum sit eos ad damnationem, nisi hoc eis collatum fuerit, pertinere... Ac per hoc, si ambigui aliquid habent verba Apostoli, *per unum hominem*, etc., nunquid etiam illud: *Quia nisi manducaverint homines carnem ejus, hoc est, participes facti fuerint corporis ejus, non habebunt vitam?* His atque hujusmodi aliis, quæ nunc prætereo, testimoniis divina luce clarissimis, divina auctoritate certissimis, nonne veritas sine ulla ambiguitate proclamat, non solum in regnum Dei non baptizatos parvulos intrare non posse, sed nec vitam æternam posse habere præter Christi corpus, cui ut incorporentur, sacramento baptismatis imbuuntur? »

(1152) Ex ordinibus Romanis constat, sæculis VIII, IX et X, parvulos eodem die baptizate, confirmatione et eucharistia solitos fuisse doceri, ubi si-

A maneat, nos ignoramus, nisi quantum ex verbis Augustini libro XXI *De civitate Dei* (cap. 16, Opp., t. VII, pag. 636); scribit enim ibi de parvulo baptizato, si in prima ætate, id est infantia, sive in secunda, id est præritia, moriatur; quod nec aliqua purgatoria tormenta post mortem patiatur. Ex his utique verbis non inepto colligitur, quod parvuli post baptismum suam innocentiam usque in pueritiam servare credantur, cum post mortem nullam vel purgatoriam pœnam subituri esse legantur. Quapropter si hujusmodi infirmantibus parvulis unctionem facere voluerimus, non pro eorum, sed pro majorum peccatis deprecari necesse haberemus, quos usque ad illam horam innocenter vixisse credamus.

IV. Sed nos superflue de eorum unctione videmur laborare, cum jam nec majores, præter admodum paucos, de hoc videantur curare. Nec nos utique ideo tam diligenter ista digessimus, quasi jam in generalem usum Ecclesie redacta vel redigenda esse putaremus; sed potius ideo, ut amicis nostris satisfaceremus, qui etsi ipsi talia facere non soleant, libentissime tamen sciunt, quid in talibus sit faciendum, si forte aliquando cujuslibet fidelis indefessa postulatio hoc ab eis exigat, ut parvulum ejus infirmum oleo sancto perungant. Nec utique desperandum, quin et unctio parvulorum alicubi veniat in usum, sicut et unctio majorum, quæ itidem usque ad nostra tempora penitus videbatur abolita. Si autem nunquam illa unctio in usum venerit, nequaquam tamen nos inquisitioni simplicium fratrum in his scriptis satisfacisse pigebit (1154).

V. Si quando autem ipsa infirmitas hujusmodi parvulum de hac vita transire coegerit, non videtur

mul additur: *Per illud parvulis providendum est, ut postquam baptizati fuerint, neque lactentur sine summa necessitate, antequam communicent sacramento corporis Christi.* Indulgentior aliquantulum ineunte sæculo VII fuit Gregorius M., qui in Sacramentario suo de Sabbato sancto hæc notat: *Qui etiam infantes non prohibentur lactari ante sacram communionem, si necesse fuerit.* Communitio autem parvulorum in extremis haud adeo in praxi fuit, ut illa retens baptizatorum, unde piis Bernaldi desiderii tribuenda est ejus de his illatio. Sufficere namque credebant antiqui, ut semel saltem post baptismum eucharistiam perciperent infantes, antequam usum rationis obtinerent. Neque adducta paritas valet; nam etiam perditis peccatoribus, dummodo penitentibus, in extremis providendum erat de hoc remedio, quo parvuli innocentes necdum indigent.

1153 De hoc infantum osculo agit quidem S. Cyprianus in epistola 64 ad Fidum, ubi tamen illud ad baptismum duntaxat refert, post quem tunc infantibus calicem saltem sacrum fuisse propinatum, ex libro ejus *De lapsis* colligimus.

(1154) Hunc etiam solum sui hac in re laboris fructum tulit auctor, nec enim unquam in praxin deductum fuit istud consilium, sed uti extrema unctio sic et Eucharistia infantibus saltem a quadringentis jam annis fuit prohibita. Aliubi tamen hodieque in memoriam antiqui ritus præbentur hisce infantibus, dum in purificatione matris offeruntur, aliquæ guttulæ ex ablutione calicis sacerdotalis in sacrificio missæ.

esse necessarium, ut omnia in ejus obsequio dicantur, quæ in majorum commendatione mortuorum usitantur, et illæ minime orationes, quæ specialiter agunt de peccatorum remissione, sicut et supra notavimus de unctione. Credimus enim illos a peccatis a Deo absolutos, ut in illa ætate si moriantur, certissimum nobis sit quod nec purgatoriam pœnam experiantur. Tales ergo cum ad sepeliendum deferuntur, quidam satis caute usuale obsequium non ex integro dicunt, sed psalmos tantum, quibus tres illas ora-

tionones subjiciunt, quæ annos tæmeritatis præcedunt quæ videlicet orationes de hujusmodi absoluteione nihil videntur agere; sic enim et honeste illos sepe- limus, nec aliquid tamen contra fidem nostram postulare videmur. Hoc autem canones generaliter præcipiunt, ut corpora defunctorum cum psalmis ad sepulturam deducantur: et hoc satis congrue, quia in illis vox Ecclesiæ pro omnibus membris suis non dubitatur orare.

BERNOLDI CHRONICON.

(PERTZ, *Monum. Germ. hist. Script.* tom. V, pag. 385.)

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

Inter reliquas superioris Germaniæ dioceses Constantiensis præcipue schismate quod sæculo undecimo exeunte imperium et Ecclesiam laceravit agitata, scriptorem edidit qui res suo tempore gestas et ab ipso visu auditive perceptas (1155) ad laudem et gloriam Dei fidelibus annuntiare suscepit. Bernoldus juvenis (1156), clerici conjugati, ut videtur, filius (1157), et Bernhardo præceptore (1158) religione et prudentia insigni (1159) in scholis Constantiensibus eruditus, atque in celeberrimo tunc Sancti Blasii cœnubio monachum professus (1160), anno post Carolum episcopum Simoniacum in synodo Moguntina depositum scilicet 1072 exeunte aut primis anni 1073 mensibus, Chronica sua incepit (1161), et inter gravissimas rerum quibus intererat vicissitudines per duodetriginta annos ad duodecimi sæculi initium usque deduxit. Bernhardus præceptor, in causa sancti Petri ferventissimus, discipulum non minus ferventem ecclesiasticæ libertatis vindicem enutriverat. Nam cum ipsæ quæstiones quæ inter imperium et Ecclesiam, inter Gregorium et Wiber-

judicandæ essent, Bernoldus fontibus historiæ ecclesiasticæ et sacris canonibus diligenter evolutis, totus in Gregorii VII castra transiit, et acerrimus deinceps decretorum ejus contra Simoniacos, contra clericos incontinentes et investituras laicorum defensor et propugnator exstitit. Talem per totum Chronicorum decursum conspicimus, talem se tum aliis multis scriptis, tum verbo et facto exhibuit. Nam anno 1076, dictante (1162) Adalberto presbytero et monacho epistolas ad discipulum ejus (1163) Bernhardum præceptorem suum de damnatione schismaticorum scripsit (1164), atque cum Alboino presbytero Constantiensi præsens et per litteras de incontinentia clericorum disputavit (1165); a. 1077 apologeticum pro decretis Gregorii VII adversus Simoniacos et incontinentes scripsit (1166). Biennio post Romanæ synodo contra Berengarium Turonensem habitæ interfuit, et Berengarium in media synodo constitutum, hæresisque de corpore Domini propriæ manus sacramento abdicantem vidit (1167). Cumque jam antea familiæ Bertholdi ducis admiratione Hermannii filii ejus conjunctus esset (1168), anno 1084 in festivitate sancti Thomæ cum Gebe-

NOTÆ.

(1155) Chron. a. 1086.

(1156) A. 1076, *optata indolis Bernalde, floscule vernans, tum tiro, juvenis* audit. Cf. Ussem. Prodr. II, p. 214, 247, 248.

(1157) Ib. p. 248.

(1158) Ib. p. 230.

(1159) Chron. a. 1088 et Necrol.

(1160) Quonam anno hoc factum sit ignoratur. Neugart, ep. Const., p. 504, anno 1083 Bernoldum Gebehardi Constantia profugi comitem Sanctum Blasium adisse censet.

(1161) Codex autographus Chronicon inde ab a. 1075, *Cujus prudentia, etc.*, certe inde ab a. 1074, *Hermannus marchio, etc.*, diverso tempore scriptum esse monstrat; et collato Necrologio quod Chronico præmittitur, dies obitus virorum qui ante Petrum Damiani decesserunt, si paucos postea insertos excipias, eadem qua Necrologium manu eodemque tempore scriptos, inde ab a. 1075 autem dies obitus alie atramento, quod idem in textu Chronici conti-

nuati deprehendi solet, additos patet; quare Bernoldum opus suum a. 1072 exeunte vel 1073 inenunte ante acceptum obitus Wideroldi et Alexandri II, et electionis Gregorii VII nuntium iniisse eodemque anno 1075 ad sua usque tempora produxisse conjicio. In chronico enim Wideroldi et Alexandri II obitus æque ac Gregorii VII electio primo stylo debentur. Catalogus etiam pontificum, absolutio Chronico additus, Gregorii VII electionem primo atramento notatam exhibet, et textus Chronici a. 1056 et 1061 Gregorium jam papam agnoscit.

(1162) Uss. II, p. 213, 214.

(1163) P. 215.

(1164) Uss. II, 187 sqq.

(1165) Ib. p. 231 sqq.

(1166) P. 271 sqq.

(1167) P. 455, de Berengarii multiplici damnatione.

(1168) Chron. a. 1074.